

Ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, artikel 7, artikel 9, en artikel 56;
- het Soortenbesluit van 15 mei 2009, artikel 28 tot en met 31.

Vormvereisten

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De Minaraad heeft advies gegeven op 21 december 2023.
- De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij heeft advies gegeven op 21 december 2023.

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

- De Aziatische hoornaar is een geïntroduceerd insect met een impact op 3 domeinen, namelijk landbouw door predatie op honingbijen en vraatschade aan cultuurgewassen, volksgezondheid door risico op steken en allergische reacties bij de bevolking en biodiversiteit door predatie op inheemse insecten en concurrentie met de inheemse Europese hoornaar.
- De Aziatische hoornaar wordt voor die redenen dan ook sinds haar introductie in Vlaanderen in 2017 bestreden.
- Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 voegt de Aziatische hoornaar toe aan de lijst van de voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten.
- Het Soortenbesluit voorziet dat soorten, die behoren tot de lijst van de voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten, kunnen worden aangepakt door de opmaak van een beheerregeling.
- Deze beheerregeling voorziet in de invulling van de bepalingen van de verordening (EU) 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten.

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN
TOERISME BESLUIT:

Artikel 1. Er wordt een beheerregeling voor de Aziatische Hoornaar (*Vespa velutina*) vastgesteld overeenkomstig artikel 28, §3, eerste en tweede lid, van het Soortenbesluit van

15 mei 2009. De beheerregeling voor de Aziatische hoornaar wordt als bijlage 1 bij dit besluit gevoegd.

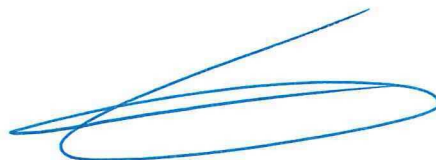
Art. 2. Een motiveringsnota waarin aangetoond wordt dat de maatregelen van een beheerregeling niet disproportioneel zijn en geen significant ongunstige impact hebben op de biodiversiteit of op de staat van instandhouding van inheemse soorten, overeenkomstig artikel 30, §1 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009, wordt als bijlage 2 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. Conform artikel 31, tweede lid, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009 kan de minister de beheerregeling Aziatische hoornaar doen wijzigen, opschorten of stopzetten.

Art. 4. Dit besluit treedt buiten werking bij het verstrijken van een periode van vijf jaar vanaf de datum van bekendmaking ervan.

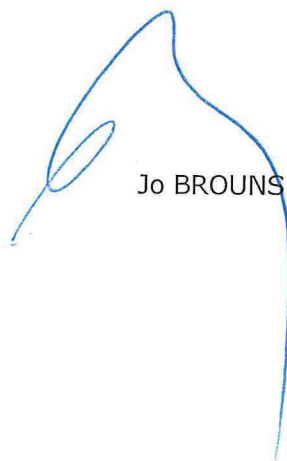
Brussel,   **08 MEI 2024**

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhail DEMIR

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,

Jo BROUNS

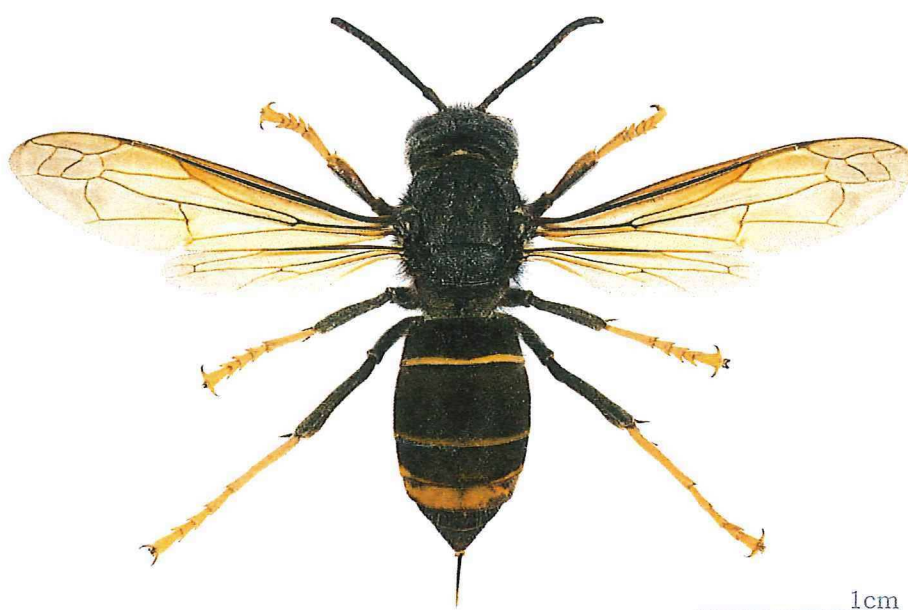
Bijlage 1. bij het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Bijlage 2. Beheerregeling voor de Aziatische hoornaar zoals vermeld in artikel 1 van het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Beheerregeling Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Vlaanderen

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////

datum: 1 februari 2024

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////

Inleiding

Het begrip ‘Beheerregeling’

Het begrip ‘Beheerregeling’ wordt benoemd in het Soortenbesluit. Dit begrip wordt in relatie gebracht met het generieke « soortenbeheer », en wordt gebruikt in artikel 28 tot en met 31. Een beheerregeling kan over een viertal types actie gaan: (1) communicatie en handreiking door codes van goede praktijk, (2) beheers- en bestrijdingsacties, (3) overeenkomsten met derden met het oog op dergelijke acties, (4) ingrepen in handelsactiviteiten voor zover het gaat om de voorkoming van invasieve exoten. De minister stelt de beheerregeling vast, mits advies door de Strategische adviesraad Minaraad. Vermits een deel van de beheerregelingen voortspuit uit de zorg schade te voorkomen aan landbouwgewassen, wordt er hier voorzien in een structurele betrokkenheid van de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij en van de Vlaamse minister bevoegd voor Landbouwbeleid. Deze laatste heeft eveneens initiatiefrecht om een beheerregeling te laten opmaken. Een beheerregeling wordt medegedeeld aan de Vlaamse Regering. Met deze figuur van de beheerregeling wordt het mogelijk op een meer rationele wijze beslissingen te nemen inzake het al of niet voorkomen of bestrijden van hinderlijke of risicovolle soorten, en wordt het mogelijk deze acties op een rationele

wijze uit te voeren. De beheerregeling wordt genoemd als een van de wijzen waarop invasieve uitheemse soorten kunnen worden aangepakt.

Om op dezelfde rationele wijze te besluiten voor welke van de huidige voor de Europese Unie zorgwekkende soorten en voor welke van voor Vlaanderen zorgwekkende soorten beheerregelingen op te maken werd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) het PRLUS-rapport opgemaakt waarin 95 soorten worden geanalyseerd met betrekking tot hun invasiestadium, impact en handelingsperspectief binnen het Vlaamse Gewest.

Een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar

Deze beheerregeling beoogt een eenduidig beheer voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Vlaanderen. Dat beheer zet maximaal in op efficiëntie en veiligheid, overeenkomstig de Vlaamse, federale en internationale wetgeving.

De Aziatische hoornaar komt van nature voor in Zuid- Oost Azië en wordt in onze contreien beschouwd als een invasieve uitheemse soort. In 2004 werden voor het eerst exemplaren waargenomen in Europa, namelijk op Frans grondgebied. Dit was naar alle waarschijnlijkheid het gevolg van de introductie van overwinterende koninginnen in cargo afkomstig uit China. Vanuit Frankrijk heeft de soort zich verder verspreid in Europa. In 2011 werd er voor het eerst een Aziatische hoornaar aangetroffen in België en in 2016 het eerste nest. Inmiddels is de soort hier wijdverspreid, zoals gedefinieerd in verordening [EU] 2014/1143, Art 3, 16.

Aziatische hoornaar is een predator van insecten en is vooral gespecialiseerd op honingbijen. Ze foerageren gemiddeld op 700 m afstand tot het nest en uitzonderlijk tot 2.000 m. Het zijn efficiënte jagers die bijenkolonies snel kunnen decimeren. Een snelle reductie van de bijenpopulatie is hiervan het gevolg. De hoornaar is ook drager van het Moku-virus, dat op bijen kan worden overgedragen. Dit alles zorgt ervoor dat de soort een sterk negatieve impact op de imkerij teweegbrengt. Tijdens de jacht op de kolonie vliegen er ook minder bijen uit hetgeen bestuiving negatief beïnvloedt. Het uitvliegen kan zelfs helemaal stilvallen (foraging paralysis). Ze kunnen lokaal ook fruitteelten aantasten. Dit maakt dat de economische impact van de Aziatische hoornaar aanzienlijk is.

Hoewel de soort naar mensen toe in eerste instantie weinig agressief is, zijn de steken pijnlijk en potentieel gevaarlijk voor mensen die allergische reacties vertonen. De soort is echter wel agressiever dan inheemse soorten en in tegenstelling tot de Europese hoornaar (*Vespa crabro*) is de Aziatische hoornaar, naast te steken, ook in staat om gif te spuiten, hetgeen gevaarlijk is indien men het in de ogen krijgt. De soort kan tot overlast leiden als de nesten dichtbij of in bebouwing worden gevormd. De soort wordt ook agressiever bij hogere dichtheden en dodelijke ongevallen ten gevolge van bepaalde triggers zoals grasmaaiers of tractoren zijn niet ongehoord.

Naast honingbijen maakt de Aziatische hoornaar ook jacht op andere insecten en staat in directe concurrentie met de Europese hoornaar. Echter bewijzen omtrent de impact op biodiversiteit zijn op heden beperkt.

De verschillende getroffen sectoren (biodiversiteit, landbouw, veiligheid, gezondheid) werden reeds benoemd in het voorbereidend rapport voor deze beheerregeling, opgemaakt door Landmax, en worden nogmaals bevestigd door het PRIUS-rapport (INBO).

De verantwoordelijkheid voor het beheer of de bestrijding van Aziatische hoornaar ligt bij de eigenaar of beheerder van het terrein, dewelke belast is met het goede beheer van diens terrein. De bestrijding van een invasieve uitheemse soort verschilt in deze instantie niet van die van een pestsoort. Hierbij geldt de bijkomende nuance dat indien terreinverantwoordelijken binnen een specifieke sector consequent met een invasieve soort worden geconfronteerd, van die sector en haar overheid tussenkomst mag worden verwacht. De doelstellingen geformuleerd voor deze soort cf. Art. IV in acht genomen, worden de verantwoordelijkheden verdeeld cf. Art. V.

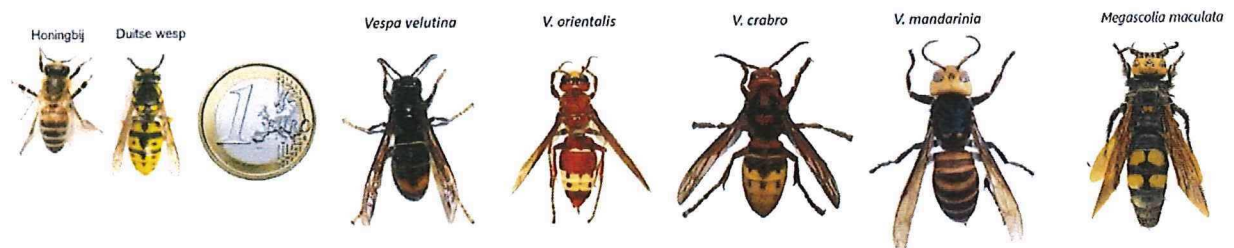
In november 2016 werd een eerste nest van Aziatische hoornaar waargenomen in België in Guignies, ten zuiden van Tournai (Henegouwen) aan de Franse grens. In februari 2017 werd een eerste (verlaten) nest gemeld in Vlaanderen ter hoogte van Poperinge (West-Vlaanderen). Een nest brengt gemiddeld 250 koninginnen voort. Dit gebeurt gradueel doorheen het seizoen. Gevallen van 500 koninginnen zijn niet ongehoord. Het voortplantingssucces wordt tussen de 1% en 10% beschouwd. De soort heeft zich zo steeds verder oostelijk verspreid. Er zijn primaire en secundaire nesten. Primaire nesten worden in het voorjaar gebouwd door de overwinterde koningin. De eerste aanzet van deze nesten waarbij de koningin zelf nog voor de larven zorgt, wordt ook een embryonaal nest genoemd. Deze voorjaarsnesten zijn relatief klein en worden dicht bij de grond of maximaal op enkele meters hoogte gebouwd in struiken of hagen maar vaak ook in schuren, afdaken en dergelijke. Deze nesten zijn het makkelijkst te bestrijden. Vanaf de zomer bouwen de werksters een secundair nest, deze wordt vaak hoog in de boomtoppen gemaakt en kan een hoogte van een meter bereiken. Deze nesten zijn moeilijk en vaak kostelijk te verdelgen. Vanuit deze nesten komen ook de koninginnen die gaan overwinteren.

Figuur 1. van links naar rechts, embryonaal, primair en secundair nest. Foto's van resp. V. Kint, M. Segers & Ovillegas

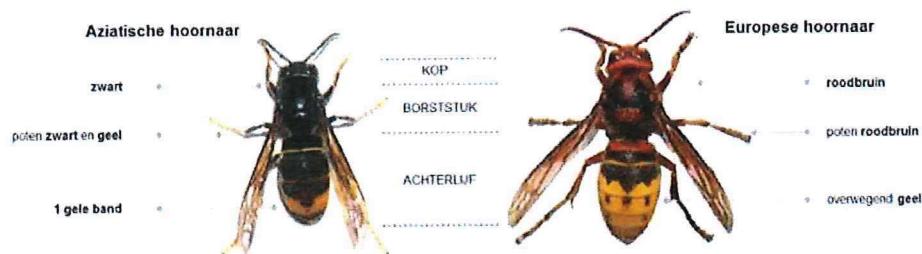
De soort is het vestigingsstadium van de invasie gepasseerd en wordt momenteel als opkomend gecategoriseerd binnen het Vlaams Gewest (PrIUS). Uitroeien is een onmogelijke taak op dit punt waardoor er moet worden overgegaan tot een vorm van populatiebeheersing en impactmitigatie. Dit is enkel mogelijk door een gecoördineerde aanpak waarbij eenzelfde, hoogkwalitatieve bestrijding met kennis van zaken wordt nagestreefd in Vlaanderen.

Teneinde een efficiënte bestrijding te kunnen garanderen is het belangrijk de Aziatische hoornaar te kunnen onderscheiden van inheemse soorten. Dit zorgt er in de eerste plaats voor dat burgers melding maken van de juiste soort en verdelgers geen inheemse soorten gaan vernietigen. Een Aziatische hoornaar is in principe groter dan de meeste inheemse vliesvleugeligen. De Europese hoornaar is iets groter dan de Aziatische. De koningin van de Aziatische hoornaar meet 3,5 centimeter van kop tot angel. Ze is iets kleiner dan de Europese hoornaar-koningin, die een lengte van 4 cm haalt. De werksters en darren zijn kleiner dan de koningin. Aziatische hoornaar-werksters en darren worden gemiddeld 2.5 - 3 cm groot, Europese hoornaars weerom iets groter met 3 tot 3.5 cm. De Oriëntaalse hoornaar (*V. orientalis*) komt inmiddels ook voor in Europa maar beperkt zich tot de mediterrane landen. De Aziatische reuzenhoornaar (*V. mandarinia*) komt nog niet voor in Europa. De Reuzendolkwesp (*Megascolia maculata*) is inheems in Europa. Deze soort komt ook voornamelijk in de mediterrane regio voor maar is ook al sporadisch vastgesteld in Vlaanderen. Deze kan ook groottes van 4 tot 5 cm bereiken. Het is een solitaire soort die predeert op keverlarven en is volstrekt ongevaarlijk.

Figuur 2. *Vespa velutina* & mogelijk te verwarren soorten, relatieve grootte

Het makkelijkst is de Aziatische hoornaar te herkennen aan het kleurpatroon. Deze is over het algemeen volledig zwart met 1 gele band achteraan het abdomen, de uiteinden van de poten zijn eveneens geel.

Figuur 3. Vergelijking Az. hoornaar vs Eur. hoornaar

Het Soortenbesluit van 15 mei 2009 voorziet de mogelijkheid om een beheerregeling op te maken voor soorten die hinder, risico of schade veroorzaken. Dit document is een beheerregeling conform deze wetgeving, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). In de aanloop naar de ontwikkeling van dit document heeft er overleg plaatsgevonden met de volgende actoren: INBO, het departement voor Landbouw en Visserij (dL&V; heden het Agentschap voor Landbouw & Zeevisserij (ALZ)), Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), het Nationaal Wetenschappelijk Secretariaat voor de invasieve uitheemse soorten, het Vlaams Bijeninstituut (VBI), Honeybee Valley, De Koninklijke Vlaamse Imkersbond (KonVIB), Brandweer Vlaanderen, de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG).

Toetsing aan de voorwaarden uit artikel 29 van het Soortenbesluit

Artikel 29 van het Soortenbesluit geeft weer welke onderdelen binnen een beheerregeling moeten worden behandeld. Deze onderdelen zijn de volgende:

1° de soort(en) waarop de beheerregeling van toepassing zal zijn;

Deze beheerregeling heeft toepassing op de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*). Indien na het ingaan van deze beheerregeling Aziatische reuzenhoornaar (*Vespa mandarinia*) wordt vastgesteld op Vlaams grondgebied, kan deze beheerregeling ook voor deze soort worden aangewend.

2° de personen of de categorieën van personen die de maatregelen zullen uitvoeren;

Behandeld in artikel III

3° de maatregelen die zullen mogen of moeten worden uitgevoerd, en de middelen of methoden die daarbij zullen mogen of moeten worden gebruikt;

Behandeld in artikel IV

4° in voorkomend geval, de te verlenen afwijkingen van de beschermingsbepalingen van hoofdstuk 3, afdeling 2, die met het oog op die maatregelen worden toegestaan, of de door te voeren aanvullingen en wijzigingen aan bijlage 3 van het besluit;

Er zijn geen te verlenen afwijkingen van beschermingsbepalingen van toepassing op deze soort. Ten opzichte van bijlage 3/1.3 1°, verboden middelen vermeld in bijlage 2.A die voor de uitvoering van bestrijding mogen worden gebruikt, dient de aanvulling te worden toegevoegd dat vergif mag worden gebruikt (zie Artikel IV), in dit geval insecticide. Bij het gebruik hiervan in natuureservaat en VEN-gebied dient een bijkomende afwijking te worden aangevraagd bij het ANB. Voor gebruik in openbaar domein is een generieke afwijking in voege uitgevaardigd door de VMM, voor de bestrijding van kolonievormende wespen (Afwijkingsnummer GL2023-02). Details hieromtrent zijn na te gaan op www.zonderisgezonder.be. Betreffende bestrijdingsmiddelen is er reeds een advies opgesteld door het INBO over welke middelen wettelijk mogen worden gebruikt voor de bestrijding van Aziatische hoornaar (Hillaert et al., 2022). Bij gebruik dient er verder steeds rekening te worden gehouden met het Besluit van de Vlaamse regering van 15 maart 2013 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handeling binnen de waterwingebieden

en de beschermingszones en het besluit van de Vlaamse regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen. Een beslissingstool die een overzicht geeft van welke wetgeving geldt in een terrein is beschikbaar op <https://www.zonderisgezonder.be/archief/wetgeving/welke-wetgeving-geldt-op-mijn-terrein-1>.

5° de omstandigheden van tijd en plaats waaronder de maatregelen zullen mogen worden uitgevoerd;

Er zijn geen beperkingen in tijd en plaats. Ook op privaat terrein kan worden opgetreden cf. Artikel 51-§3 van het Natuurdecreet. Hier wordt gesteld dat het agentschap of personen in opdracht van het agentschap (zoals bedoeld in artikel III van deze beheerregeling) ambtshalve maatregelen kunnen uitvoeren inzake beheer en bestrijding van invasieve uitheemse soorten. Het ambtshalve uitvoeren van de maatregelen kan enkel worden uitgevoerd indien de eigenaar, huurder, exploitant of grondgebruiker van een privaat terrein na schriftelijk verzoek niet zelf in beheer of bestrijding voorziet. Voor de ambtshalve uitvoering moet schriftelijke toestemming door de eigenaar, huurder, exploitant of grondgebruiker zijn bekomen. Ingeval geen toestemming wordt bekomen, kan de eigenaar, huurder, exploitant of grondgebruiker aansprakelijk worden gesteld voor de beheerkosten of herstellkosten die voortkomen uit de populatie van de betreffende soort op zijn terrein.

6° in voorkomend geval, de voorwaarden en lasten waaronder de maatregelen zullen mogen worden uitgevoerd;

Behandeld in artikel V

7° de controles die zullen worden uitgevoerd;

Behandeld in artikel VI en artikel VIII

8° een sensibilisatie- of communicatiestrategie

Behandeld in artikel IX

Desgevallend wijzen betrokken instanties in hun communicatie op het algemeen belang van de bestrijding van de Aziatische hoornaar en de doelstellingen die gelden voor deze soort. Een goede communicatie over de risico's draagt immers in belangrijke mate bij aan het maatschappelijk draagvlak. Gezien bestrijdingsacties in de meeste gevallen resulteren uit waarnemingen op een citizen science- platform en ook verdelgers een specifieke kennis van zaken dienen te hebben, zal het correct en degelijk informeren van, maar niet gelimiteerd tot, deze doelgroepen een belangrijk aspect uitmaken van deze beheerregeling.

De risico's die deze soort met zich meebrengt kunnen als volgt worden samengevat. Als predator van andere insecten, en honingbijen in het bijzonder, brengt de Aziatische hoornaar significante schade toe aan de imkergemeenschap door het decimeren en belemmeren van honingbijkolonies. Andere, wilde insectenpopulaties kunnen ook invloed ondervinden door predatie of afname in fitness door het 'landschap van angst' dat de Aziatische hoornaar tot stand brengt. Verder kan hij ook negatieve impact

hebben op bestuiving. De literatuur geeft aan dat honingbijen een abundant onderdeel van het dieet van Aziatische hoornaar uitmaken (Stainton et al., 2023), gaande van 40% (Rome et al., 2021) tot 75% (Verdasca et al., 2021). Het overige aandeel wordt over andere insectensoorten (vliegen, zweefvliegen, andere wespachtigen...) en geleedpotigen verdeeld. Door vraat kan ook schade aan de fruitteelt worden teweeggebracht. Nesten in de buurt van mensen kunnen ook veiligheids- of gezondheidsrisico's met zich meebrengen, gaande van steken, allergische reacties daarop en uitzonderlijk de dood als gevolg van talrijke steken of anafylactische shock. Gezien de structurele impact die wordt veroorzaakt binnen deze sectoren is het logisch dat de respectievelijke sectorale overheden hier hun verantwoordelijkheid nemen.

Doelstellingen van de beheerregeling

Bij de opmaak van de beheerregeling is van volgende doelstellingen uitgegaan:

Het realiseren van een zo efficiënt mogelijk beheer, dat tot doel stelt populatiebeheersing van de Aziatische hoornaar, overeenkomstig de definitie van Artikel 3 en in uitvoering van Artikel 19 van de Verordening (EU) nr.1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten. Hiertoe zal ernaar worden gestreefd nesten maximaal te verdelgen teneinde de negatieve gevolgen voor de biodiversiteit, economie of volksgezondheid tot een minimum te beperken, vanaf hier als impactmitigatie bestempeld. Hiertoe worden de volgende acties uitgevoerd:

1. Het organiseren van een gecoördineerde bestrijding in Vlaanderen, waarbij relevante partijen maximaal worden betrokken. Alle handelingen (meldingen, bestrijden, rapportering, ...) binnen dit kader worden door 1 instantie opgevolgd.
2. De standaardisering van de bestrijdingsmethoden volgens een code van goede praktijk gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur en voortschrijdend inzicht opgedaan in het veld.
3. De veiligheid garanderen van melders en bestrijders via correct beschermingsmateriaal, verdelgingsmateriaal en kennis van zaken.
4. Het reduceren van milieu-impact afkomstig van de bestrijdingsmiddelen door een correcte aanpak en nazorg.
5. Het uitvoeren van geregelde sensibilisatie- en communicatieacties om de problematiek en de aanpak beter bekend te maken bij de stakeholders en het ruime publiek. Hierbij hoort de verdere bekendmaking van het citizen science-platform Vespa-Watch binnen België om de populatiegroei van de Aziatische hoornaar verder te kunnen monitoren.

ARTIKEL I. DEFINITIES

1. Embryonaal nest: Een klein, rond nest, niet groter dan een tennisbal dat enkel bewoond is door de koningin. (niet te onderscheiden van andere wespennesten)
2. Primair nest: Klein nest (gemiddeld 25cm diameter) gestart door een koningin in het voorjaar, vaak laag bij de grond (Max. enkele meters hoog), met actieve, volwassen werksters.
3. Secundair nest: groot nest (tot 1m diameter) gemaakt door werksters waarnaar de volledige kolonie verhuist vanaf de 2de helft van het jaar, meestal op een hoogte van meer dan 10m.

4. Actieradius: straal rondom het nest waarbinnen werksters actief zijn en foerageren. In het geval van *V. velutina* kan dit tot 2km bedragen. Er wordt het meest actief gefoerageerd binnen 1 km.
5. Vespa-Watch: Citizen science-platform (www.vespawatch.be) waar waarnemingen van nesten op worden verzameld en verder worden behandeld. Dit portaal is ontstaan uit een samenwerking tussen het INBO en Honeybee Valley (UGent), met steun van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie.
6. Sectorale overheid: Departement of Agentschap binnen de Vlaamse Overheid verantwoordelijk voor de bevoegdheden van de zesde staatshervorming volgens de beleidsdomeinen.
7. Coördinator (Art. VII): Centraal punt waarlangs alle gegevens ikv gecoördineerde bestrijding moeten passeren. Informatiestromen van en naar de buitenwereld worden ook langs de coördinator gekanaliseerd.
8. Professionele bestrijder: Verdelger met handelsregisternummer en btw-nummer.
9. Telescopische lans: holle lans, type AIRadik (andere merken ook mogelijk), uit koolstofvezel van 10, 20, 30m om nesten op grote hoogte mee te vernietigen.

Figuur 4. Telescopische lans en toebehoren (www.perche-lance-telescopique.fr)

10. Poederverstuiver: toediensysteem voor substanties in poedervorm
11. Permas®D: insecticide in stuifpoedervorm, permethrin is het actieve bestanddeel. De veiligheidsfiche geeft de volgende gezondheids- en voorzorgsaanbevelingen aan:
  1. Acute toxiciteit bij inademing, Cat.4
  2. Acute toxiciteit (oraal), Cat. 4
  3. Acuut gevaar voor het aquatische milieu, Cat.1
  4. Chronisch gevaar voor het aquatische milieu, Cat. 1
  5. Huidsensibilisatie, Cat. 1
  6. H302 – schadelijk bij inslikken
  7. H317 – kan allergische reactie veroorzaken
  8. H332 – Schadelijk bij inademing
  9. H400 – zeer giftig voor in het water levende organismen
  10. H410 - zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
  11. EUH208 – bevat permethrin (ISO-, m-phenoxybenzyl 3-(2,2-dichlorovinyl)-2,2-dimethylcyclopropanecarboxylate; kan een allergische reactie veroorzaken.
12. Diatomeeënaarde: een organogeen sediment dat geheel of voor het grootste deel bestaat uit de skeletjes van eencellige kiezelwieren of diatomeeën. Diatomeeënaarde kent verschillende toepassingen waaronder als insecticide wegens abrasieve en fysisorptieve eigenschappen.
13. Hoornaarpak: Beschermingspak specifiek ontworpen om bestand te zijn tegen Aziatische hoornaar.

14. Nazorg: het verwijderen van nesten behandeld met een toxisch insecticide teneinde vervuiling van het milieu te voorkomen. In urbane gebieden omvat dit ook het verwijderen van vergiftigde individuen in de mate van het mogelijke.

ARTIKEL II. ALGEMENE RICHTLIJNEN

1. Het bestrijden van Aziatische hoornaar en diens nesten mag enkel worden uitgevoerd door de personen zoals beschreven in deze beheerregeling.
2. Het bestrijden van Aziatische hoornaar en diens nesten mag enkel worden uitgevoerd volgens de methoden goedgekeurd door de Vlaamse overheid voor deze beheerregeling.
3. De richtlijnen zoals voorgeschreven in deze beheerregeling dienen strikt te worden opgevolgd.
4. Bij elke bestrijding dient er te worden bekeken of nazorg nodig is teneinde aantasting van het milieu door de gebruikte stoffen en eventuele verwondingen door verdwaalde of deels vergiftigde hoornaars te vermijden.
5. Alle acties worden geregistreerd en administratief opgevolgd via het Vespa-Watch platform zoals weergegeven in deze beheerregeling.
6. In deze beheerregeling voorziene methodes of richtlijnen kunnen, in geval van acute nood, worden aangepast of uitgebreid op advies van het INBO, ofwel door nieuwe inzichten verworven uit de wetenschappelijke literatuur of uit eigen onderzoek.
7. Het gebruik van specifieke biociden besproken in deze beheerregeling is steeds onderhevig aan de regelgeving en procedures van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Een overzicht van toegelaten biociden is steeds te raadplegen op www.biocide.be.
8. Voor deze beheerregeling gebeurt het uitoefenen van toezicht, het opleggen van bestuurlijke maatregelen, het onderzoeken van milieu-inbreuken, het opleggen van bestuurlijke geldboeten, het innen en invorderen van verschuldigde bedragen, het opsporen van milieumisdrijven, het strafrechtelijk sanctioneren van milieumisdrijven en het opleggen van veiligheidsmaatregelen volgens de regels bepaald in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

ARTIKEL III. PERSONEN DIE DE MAATREGELEN MOGEN UITVOEREN

1. Het verdelgen van Aziatische hoornaar mag enkel worden uitgevoerd door Brandweer Vlaanderen en erkende professionele bestrijders Aziatische hoornaar.
2. De taakstelling van de brandweer is vastgesteld in het Koninklijk Besluit van 10 juni 2014 tot bepaling van de opdrachten en taken van civiele veiligheid uitgevoerd door de hulpverleningszones en de operationele eenheden van de civiele bescherming en tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 februari 2006 betreffende de nood- en interventieplannen (B.S. 17.07.2014). Het doel van de klassieke wespenbestrijding door de brandweer kan worden opgevat vanuit het standpunt Civiele Bescherming waarin prioriteit is het wegnemen van dringend en dreigend steekgevaar bij burgers ten gevolge van een nabij wespennest. Nesten van Aziatische hoornaars vallen hier ook onder. Indien nesten geen gevaar voor personen meebrengen, behoort de bestrijding strikt genomen niet tot de taakstelling van de brandweer. In dergelijke gevallen kan bestrijding door externe marktspelers worden uitgevoerd. Ingeval de opdrachtgever een publieke instantie betreft, spelen daarbij de regels van mededinging (conform de wetgeving rond overheidsopdrachten).
3. Elke medewerker van de in paragraaf 1 bedoelde instanties die beroepshalve Aziatische hoornaar verdelgt, moet een vorming hebben bijgewoond met betrekking tot het bestrijden

van Aziatische hoornaar in Vlaanderen, georganiseerd door een daartoe bevoegde instantie (VBI, Inverde, Syntra, Vormingscentrum Brandweer,...) en hiervan een attest kunnen voorleggen. Dit attest wordt ook door de werkgever ondertekend.

4. Instanties die een in paragraaf 3 vermelde vorming willen organiseren dienen het ANB hiervan op de hoogte te stellen incl. de inhoud van de cursus ter kennisgeving. Publiek toegankelijke instanties dienen in het bezit te zijn van een kwaliteitslabel (vb. QFor).
5. Elke medewerker van de in paragraaf 1 bedoelde instanties die beroepshalve Aziatische hoornaar verdelgt, moet een verklaring ondertekenen waarin hij erkent de inhoud van deze beheerregeling te hebben gelezen en begrepen. Deze verklaring wordt tevens, indien van toepassing, door de werkgever ondertekend. Via deze verklaring engageren alle partijen zich ertoe verdelging toe te passen conform deze beheerregeling. Partijen die de vorming bedoeld in paragraaf 3 hebben bijgewoond na de datum van de inwerkingtreding van deze beheerregeling dienen enkel het attest van de vorming te kunnen voorleggen gezien de beheerregeling vanaf dan deel zal uitmaken van het curriculum. Dit attest impliceert dezelfde engagementen als in de eerder besproken verklaring.
6. De in paragraaf 5 bedoelde verklaring moet het sjabloon uit artikel XI volgen. Deze gegevens worden ook op het attest van de vorming toegevoegd.
7. Elke in paragraaf 1 bedoelde verdelger moet tijdens de werkzaamheden te allen tijde een kopij (analoog of digitaal) van de in paragraaf 5 bedoelde bewijsstukken kunnen voorleggen. Tevens beschikt de werkgever over een kopij van de bewijsstukken van elk van zijn medewerkers.
8. Iedere verdelger die reeds Aziatisch hoornaar bestrijdt op het moment van de inwerkingtreding van deze beheerregeling, ondertekent de verklaring binnen het eerste jaar na de inwerkingtreding. Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om de ondertekening voor zijn medewerkers te organiseren.
9. Het Eigen Vermogen van het Agentschap voor Natuur en Bos voorziet minstens jaarlijks de mogelijkheid tot het volgen van een vorming over het bestrijden van Aziatische hoornaar. Deze vorming leidt deelnemers op over een veilige en effectieve bestrijdingsmethodiek cf. deze beheerregeling, inclusief nieuwe methoden naarmate die worden ontwikkeld. Deze methoden kunnen na een goedkeuringsprocedure door de Vlaamse Overheid worden toegelaten. Een gelijkaardige opleiding kan ook bij andere, zoals in paragraaf 4 vermelde, instellingen worden gevolgd.
10. Er zal de mogelijkheid worden gelaten actieve opsporingen van nesten uit te voeren. Dit zal worden voorzien door vrijwilligers die hiervoor de nodige vorming zullen genieten. De vrijwilligers kunnen zich aansluiten bij eventuele entiteiten die opsporingen willen organiseren (vb imkerverenigingen, (boven)lokale besturen,...). Vrijwilligers die hoornaarnesten actief opsporen, dienen gedekt te zijn door een ongevallenverzekering waarin ook steken en beten zijn opgenomen (vb: <https://www.vlaanderen.be/gratis-verzekering-voor-vrijwilligers>).

ARTIKEL IV. MAATREGELEN EN DAARTOE TOEGELATEN BESTRIJDINGSMETHODEN

Sectie 1

De Aziatische hoornaar is een gevestigde soort in Vlaanderen en in Europa. Bestrijdingsacties uitgevoerd in de periode 2017-2022 tonen aan dat ondanks gebiedsdekkende verdelging van nesten, resterende nesten voldoende capaciteit hebben om de soort exponentieel te doen groeien. Verder is er ook het gegeven van influx uit het buitenland wat maakt dat inspanningen (of gebrek hier aan) in

het buitenland een direct effect hebben op de populatiedynamica van de soort in Vlaanderen. In dit kader dienen beheerdoelen realistisch en kostenefficiënt worden scherp gesteld. Dit betekent dat uitroeien of indammen van de soort geen mogelijkheid meer is. Het beheerdoel waarnaar zal worden gestreefd betreft nesten maximaal te verdelgen teneinde de negatieve gevolgen voor de biodiversiteit, economie of volksgezondheid tot een minimum te beperken, hierna bestempeld als impactmitigatie. Dit is de doelstelling die het ANB als beleidscoördinator vooropstelt. De gevolgen van de Aziatische hoornaar zijn echter merkbaar op verschillende domeinen, in verschillende mate. Het staat iedere entiteit die verdelging organiseert (Art. V) vrij strengere beheerdoelstellingen te bepalen binnen de eigen inspanningen en budgettaire ruimte.

Sectie 2

1. Verdelging van nesten is mogelijk via 5 gangbare methoden. Welke methode wordt gebruikt, is afhankelijk van de hoogte en bereikbaarheid van het nest:
  - a. Manuele verdelging: Het nest wordt afgeschraapt van de draagstructuur in een stikpot en zo snel mogelijk ingevroren. Om de kans dat de dieren zich gaan verdedigen te beperken kan dit 's avonds in het donker gebeuren, bijgelicht met rood licht. Deze methode wordt gebruikt voor embryonale of primaire nesten (tot +- 25cm diameter) die goed toegankelijk zijn vanop de grond of met een kleine ladder. In uitzonderlijke gevallen (indien voldoende veilig) kan deze ook bij secundaire nesten worden toegepast. Verdelging gebeurt bij voorkeur 's avonds vanaf de schemering wanneer alle hoornaars zijn teruggekeerd naar het nest. Waar mogelijk verdient deze methode steeds de voorkeur ten opzichte van behandeling met insecticide.
  - b. Aerosol: Deze methode wordt voornamelijk gebruikt bij primaire nesten die niet via manuele verdelging kunnen worden bestreden. Het betreft hier nesten die zich op moeilijk toegankelijke plaatsen bevinden zoals spouwmuren, verluchtingsbuizen, ... Het betreft hier aerosols in spuitbus specifiek voor de verdelging van wespen, op basis van (cy)permethrin, tetramethrin, prallethrine, transphénothrine. Deze methode mag enkel binnenshuis worden gebruikt.
  - c. Klassieke poederverdelging: cf. wespenverdelging. Door middel van een poederverstuiver wordt een insecticide in het nest ingespoten. Deze methode wordt gebruikt voor grote (secundaire) nesten of ontoegankelijke nesten waarvoor manuele verdelging zoals bedoeld in paragraaf 1.a niet mogelijk is. Voor poederverdelging bestaan er op heden 2 opties:
    - i. Permas-D in poedervorm: Het middel dient 72h in te werken; mag niet binnen de 6m van een waterlichaam worden toegepast; indien dit in natuurreserveaat en VEN-gebied moet worden gebruikt is er een afwijking op het soortenbesluit nodig. Op openbaar domein is er een generieke afwijking van toepassing.
    - ii. Diatomeeënaarde: de effectiviteit van dit product is lager (maar kan toch nog 90% bedragen) dan het voorgaande echter door de typische werking en oorsprong van het product worden de milieueffecten als minder kwalijk beschouwd. Deze optie verdient de voorkeur bij verdelging in natuurlijke milieus, zeker als deze nabij water zou gebeuren. Afwijkingen en rapportering blijven van toepassing.
  - d. Poederverdelging met telescopische lans: Deze methode is analoog aan de klassieke poederverdelging maar wordt toegepast op nesten op grote hoogte, zoals in boomtoppen (tot 30m). Het poeder wordt op de gewenste hoogte gebracht via perslucht.
  - e. Stofzuiger: Hierbij worden werksters uit het nest (primair of secundair) gezogen tot dit helemaal leeg is. Dit gebeurt met een toestel specifiek voor deze toepassing. Hierbij moet er aandacht worden besteed aan voldoende capaciteit van de batterij en stofreservoir om een verdelging in haar totaliteit te kunnen uitvoeren. Bij deze methode komen geen biociden aan te pas.

2. Het opsporen van nesten door middel van het trianguleren van vluchtroutes kan gebeuren aan de hand van wiekpotten. Dit zijn recipiënten voorzien van een deksel en een wiek waarin een lokstof is aangebracht, teneinde het verdrinken van andere insecten tegen te gaan. De lokstof bestaat uit suikers en alcohol, eventueel aangevuld met een commerciële lokstof zoals Trappit® (Edialux). Indien beschikbaar kunnen andere, meer hoogtechnologische methoden eveneens worden aangewend. Kostenefficiëntie wordt best steeds mee in acht genomen.

Figuur 5. Wiekpot (vespawatch.be)

3. Bepoedering met Permas-D van het nest resulteert in het vallen van vergiftigde hoornaars rondom het nest. Bij grote kolonies kan dit tot een straal van 100m rondom het nest het geval zijn. Hoornaars die nog niet helemaal dood zijn kunnen nog steken en contact met of ingestie van vergiftigde individuen kan ook problematisch zijn. Terreineigenaars, omstaanders, kinderen, weidedieren en gezelschapsdieren lopen allen gevaar in dit geval. Het is aangeraden kinderen en dieren binnen te houden, niet blootvoets rond te lopen en na verdelging het gras te maaien. Dit maaisel mag in de compost of via het GFT-afval worden afgevoerd. Verdelgers rapen manueel de vergiftigde dieren op.
4. Verdelgers dienen de juiste voorzorgsmaatregelen te nemen voor de eigen veiligheid. Een hoornaarpak met bijkomende oogbescherming onder het gaasvizier is noodzakelijk gezien de eigenschap van de Aziatische hoornaar om gif te spuiten uit de angel, vaak op de ogen gericht. Nesten die worden bestoven, dienen ook van onderuit te worden benaderd om geen agressieve reactie van de hoornaars uit te lokken.

Figuur 6. Hoornaarpak (Armosa)

Sectie 3

1. In de praktijk worden er ook andere methoden gebruikt om individuele hoornaars af te vangen. Deze methoden worden niet beschouwd in deze beheerregeling. Deze kunnen worden aangewend door natuurlijke personen om overlast te beperken. Deze methoden worden soms ook gebruikt door imkers om impact op hun volkeren te beperken door bv 'hawking' en bijgevolg 'foraging paralysis' proberen tegen te gaan. Het gaat hier bv om selectieve vallen (vb 'spring trapping' van koninginnen) of het 'muilkorven' via zelfgemaakte of commercieel beschikbare apparatuur (vb elektrische harp). Het plaatsen van selectieve vallen of elektrische harpen is echter enkel zinvol bij hoge predatiedruk. Bij gebruik van selectieve vallen is het tevens belangrijk dat deze dagelijks worden nagekeken en dat inheemse soorten die toch zouden zijn gevangen vrij te laten. Het plaatsen van aselectieve vallen in de lente wordt ten strengste afgeraden om de schade op de inheemse biodiversiteit te beperken. Het staat individuele imkers vrij om bij de bijenstand gebruik te maken van deze methoden om de eigen volkeren te beschermen. Er is op heden geen bewijs dat dit een verschil maakt op populatieniveau. Echter deze opstellingen dienen selectief te zijn teneinde geen inheemse soorten (V. crabro,...) te verschalken.

ARTIKEL V. LASTEN EN VOORWAARDEN

Aziatische hoornaar is een invasieve uitheemse soort met een impact die zich op verschillende domeinen manifesteert, met name landbouw, biodiversiteit en volksgezondheid. Deze impact dient te worden behartigd door de voor deze domeinen bevoegde instanties, terreinbeheerders- en eigenaars.

De Aziatische hoornaar wordt overeenkomstig Art. 19 van EU verordening 2014/1143 beschouwd als een wijdverspreide invasieve uitheemse soort. Het PriUS-rapport van het INBO stelt hierbij dat de impact zich voornamelijk buiten Natura2000-gebieden manifesteert, met een relatief lage aanwezigheid van de soort in deze gebieden.

Gezien de consequente confrontatie van deze domeinen met deze soort, mag redelijkerwijs van bevoegde instanties een tussenkomst hieromtrent worden verwacht.

Hierin worden de volgende entiteiten benoemd:

1. ANB
2. ALZ
3. Boven(lokal) besturen: provinciale, stedelijke en gemeentelijke besturen
4. Derden: organisaties, verenigingen,... die bestrijding willen organiseren.
5. Brandweer

De genoemde entiteiten zullen in kader van het beheer van Aziatische hoornaar in Vlaanderen minstens volgende activiteiten organiseren.

1. ANB:
  - a. Als beleidscoördinator:
    - i. ANB bepaalt de doelstellingen van het beleid omtrent IUS.
  - b. Als beheercoördinator:
    - i. ANB ondersteunt mee de verdere ontwikkeling van Vespa-Watch ikv beheer.
    - ii. ANB faciliteert verdelging buiten haar eigen doelstellingen
  - c. Als sectorale overheid:

- i. ikv de doelstelling tot impactmitigatie staat ANB in voor de verdelging van nesten ter vrijwaring van gevoelige insectenpopulaties, met in het bijzonder bestuiverpopulaties, vanaf dat deze als 'kwetsbaar' op de Vlaamse Rode lijsten staan aangeduid, wanneer aan al de volgende voorwaarden is voldaan: (1) de terreinbeheerder weigert in te grijpen (cf. het Natuurdecreet artikel 51-§3), (2) de populatie valt binnen de actieradius van het nest (max. 2 km); (3) het INBO bevestigt via een advies de gevoeligheid van de populatie op Vlaams niveau.
    - ii. Ontsluiten van kennis
    - iii. Communicatie via de eigen kanalen
  - d. Als terreinbeheerder: ANB staat in voor de verdelging van nesten op eigen terreinen.
- 2. ALZ:
  - a. Als sectorale overheid:
    - 1. Voorzien van ondersteunende maatregelen inzake beheer van Aziatische hoornaar, zoals monitoring en bescherming bijenstanden. Dit wordt mee opgenomen door het Praktijkcentrum Bijen (PC Bijen)
    - 2. Voorzien van projectfinanciering binnen het Strategisch Plan Bijenteelt (SPB) -*Interventie 5: Bestrijding van vijanden, en ziekten in de bijenteelt, in het bijzonder de varroamijtplaag (Varroa destructor), de kleine kastkever (Aethina tumida) en de Aziatische hoornaar (Vespa velutina).*
    - 3. Voorzien van vorming en opleiding van professionele verdelgers.
    - 4. Communicatie via de eigen kanalen
- 3. De Brandweer:
  - a. Als terreinbeheerder: ikv de doelstelling tot impactmitigatie en overeenkomstig de taakstelling van de brandweer zoals vastgesteld in het Koninklijk Besluit van 10 juni 2014 staat de brandweer in voor de verdelging van nesten van Aziatische hoornaar met dringend en dreigend steekgevaar bij burgers.
- 4. Nesten die buiten de verantwoordelijkheden vallen genoemd in paragraaf 1,2 en 3 vallen ten laste van de terreineigenaar of –beheerder. Dit kunnen natuurlijke personen zijn of rechtspersonen evenals lokale of bovenlokale besturen die verdelging willen organiseren. Het staat hen vrij af te nemen van de raamcontracten die ANB hieromtrent ter beschikking stelt.
- 5. De sectorale overheden belast met verdelging en omringende maatregelen zullen deze binnen de eigen budgetten opnemen.

ARTIKEL VI. MONITORING EN RAPPORTERING

1. www.vespawatch.be blijft fungeren als meldings- en monitoringsplatform voor Aziatische hoornaar. Data uit Vespa-Watch kan worden aangewend ikv bestrijding van de soort.
2. Actieve opsporing van nesten gebeurt door middel van vrijwilligers, zoals vermeld in Art. III.10, die hiervoor verschillende methoden kunnen gebruiken (wiekpotten, apps, zenders, ...).
3. De coördinator zal de gegevens ter beschikking stellen van het INBO.
4. Indien insecticiden op domein van openbaar nut worden gebruikt zal er ook worden gerapporteerd over de hoeveelheid van het gebruikte product aan de VMM. De rapportage zal worden meegenomen met de algemene rapportage over de verdelging en ingegeven op het Vespa-Watch portaal. Deze gegevens worden dan gedeeld met de VMM. Gegevens worden geregistreerd via INBO, inclusief gebruik van biociden op openbare ruimten en INBO staat dan in voor de rapportage aan VMM. Rapportage aan het INBO via Vespa-Watch, ontslaat de verdelger van een aparte melding aan het VMM.

Het gebruik van insecticiden in Vlaanderen wordt geregeld door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Het gebruik in de publieke ruimte is in principe verboden, en kan dus enkel middels een afwijking worden

doorgevoerd. Daar bestaan verschillende procedures voor. De eenvoudigste procedure is deze van een generieke afwijking, waarbij er geen aanvraag meer nodig is, maar wel een rapportage. Voor het bestrijden van kolonievormende wespen, zoals hoornaar, buiten gebouwen bestaat een dergelijke generieke afwijking (<https://www.zonderisgezonder.be/pesticiden-gebruiken/afwijking-van-verbod/procedure-1-generieke-afwijkingen#Wespen>). Deze is toepasbaar op openbaar domein, i.e. percelen in eigendom van een overheid, waar er een gevaar is voor mensen (bv. op speelterreinen) maar ook omwille van bescherming van biodiversiteit zonder gevaar voor mensen of wanneer er een gevaar bestaat voor bijenkasten met honingbijen van niet-professionele imkers. Het gebruik van biociden is verboden binnen natuurreservaat en VEN-gebied in eigendom van derden. In dergelijke gevallen is een ontheffing nodig. Deze ontheffing dient door de verdelger te worden aangevraagd. ANB is de bevoegde overheidsinstelling.

ARTIKEL VII. COÖRDINATIE

1. Opvolging omtrent alle acties rond Aziatische hoornaar (verdelging, opleiding, communicatie,...) gebeurt via 1 instantie die als coördinator wordt aangesteld. Deze fungeert zowel als informatiekanal als aanspreekpunt omtrent deze materie. De coördinator kan binnen een sectorale overheid worden aangesteld of via aanbesteding.
2. De coördinator informeert met stakeholders over het beleid en het beheer omtrent Aziatische hoornaar en faciliteert samenwerkingsverbanden waar mogelijk. Deze stuurt stakeholders aan over het organiseren van informatiecampagnes.
3. De coördinator informeert de bevolking over het verloop van het beheer en promoot het gebruik van het Vespa-Watch platform over het Vlaamse grondgebied.
4. De coördinator evalueert de waarnemingen die via vespawatch.be binnenkomen. Indien nodig start deze een actieve opsporing op.
5. De coördinator initieert de verdelging van het nest binnen de gecoördineerde verdelging van Aziatische hoornaar. Dit houdt in het contacteren en informeren van de terreineigenaar/melder over het al dan niet verdelgen van een gemeld nest en welke subsidiemogelijkheden hieromtrent bestaan, alsook het contacteren van de geschikte verdelger overeenkomstig Art V. Anderzijds is het ook mogelijk dat deze alle voor verdelging relevante info doorgeeft aan de entiteit die een bestrijdingsinitiatief organiseert zodat deze het kan afhandelen.
6. De coördinator houdt een overzicht bij van de verschillende bestrijdingsinitiatieven in Vlaanderen.
7. De coördinator kan een verdelger aanstellen. De coördinator stelt enkel verdelgers aan met het vereiste attest. Deze ziet toe dat er gepaste nazorg geleverd wordt waar dat nodig is.
8. De verdelger vult de beheermodule in. Bijkomende administratie zoals een ontheffing voor gebruik van biociden wordt eveneens doorgegeven aan de coördinator.
9. De coördinator informeert de verdelger binnen welk bestrijdingsinitiatief de verdelging kadert en over de te factureren entiteit, cf. Art V.
10. De coördinator houdt een overzicht bij van de verdelgde nesten en de kosten hiervan.
11. De coördinator zal enkel gebruik maken van directe, gesloten communicatievormen om overheden, verdelgers, vrijwilligers en andere partners aan te sturen en te informeren over interne aangelegenheden. Sociale media mogen enkel worden gebruikt voor sensibiliserende boodschappen en dit enkel in samenspraak en na expliciete toestemming van de aanbestedende overheid.

ARTIKEL VIII. CONTROLES

1. Het naleven van deze beheerregeling kan worden opgevolgd door relevante inspectiediensten of lokale politie. Middelen en methodes die bij een eventuele interventie worden ingezet (bv. het gebruik van biociden), vallen onder de daarvoor geldende wetgeving en handhavingsbepalingen. Enkel die verdelgers worden aangesteld door de coördinator waarvan de coördinator weet dat deze verdelger een vorming voor de bestrijding van Aziatische hoornaar heeft gevolgd.
2. De coördinator kan ook ten allen tijden worden geëvalueerd op vraag van de beleidscoördinator waarbij aan de hand van steekproeven bestrijdingsacties worden nagekeken of deze conform zijn de wettelijke bepalingen en deze beheerregeling.

ARTIKEL IX. SENSIBILISERING EN COMMUNICATIE

1. De bestrijding van de Aziatische hoornaar en de verdelging van de nesten hangt in de eerste plaats af van meldingen van individuele personen. Deze individuen behoren tot verschillende groeperingen. Deze groeperingen dienen te worden geïnformeerd en gesensibiliseerd zodat zij de weg naar het Vespa-Watch platform vinden.
2. Op geregelde tijdstippen dienen informatiecampagnes rond de impact en de bestrijding van de Aziatische hoornaar en de verschillen met inheemse Hymenoptera te worden georganiseerd. Bij eventuele bestrijdingsacties hecht de uitvoerder ook voldoende aandacht aan het informeren van terreinbeheerders, lokale overheden, omwonenden en omstaanders.
3. Een niet-limitatief overzicht van mogelijke communicatiemiddelen of –initiatieven ter informatie en sensibilisering van het grote publiek, gebaseerd op de werking van de partners uit de stuurgroep:
  - a. Persberichten (eerder gelanceerd door bv. INBO, Natuurpunt, ANB, VBI)
  - b. Sociale-mediaberichten (eerder gelanceerd door bv. INBO)
  - c. Boodschap van algemeen nut op openbare omroep
  - d. Nieuwsbrieven
    - i. bv. INBO
    - ii. bv. ANB
    - iii. bv. Natuurpunt (onder andere de wildebijenwerkgroep Aculea, Natuurpunt Beheer, Natuurpunt Studie)
    - iv. bv. imkerverenigingen
    - v. bv. Honeybee Valley
    - vi. bv. Algemeen Verbond van de Belgische Siertelers en Groenvoorzieners (AVBS)
    - vii. bv. Belgische Federatie Groenvoorzieners (BFG-FBEP)
    - viii. bv. Belgische tuincentravereniging (BTV)
    - ix. lokale besturen (gemeente, provincie) via VVSG/ VVP
    - x. Vlaamse Logo's (AZG)
  - e. Ledentijdschriften
    - i. bv. De Brandweerman
    - ii. bv. Natuur.Blad
    - iii. bv. Natuur.Focus
    - iv. bv. Sierteelt & Groenvoorziening
    - v. bv. Boer & Tuinder
    - vi. bv. CG concept/BFG-FBEP magazine
    - vii. bv. de Drietand
    - viii. bv. Flor
    - ix. bv. Groencontact
    - x. bv. Antenne

- f. Websites
  - i. www.ecopedia.be
  - ii. www.euregias.be
  - iii. www.absvzw.be
  - iv. www.antigifcentrum.be
- g. Opleidingen
  - i. bv. imkeropleiding Honeybee Valley, zwartebij.org, VBI, KonVIB
  - ii. bv. Vlaams bijeninstituut (onder andere informatieverstrekking aan steden en gemeenten)
  - iii. Natuurinvest
- h. Andere campagnes
  - i. bv. Week van de Bij
  - ii. bv. Mijn Tuinlab
  - iii. bv. Tuinrangers

ARTIKEL X. SLOTBEPALINGEN

Deze beheerregeling wordt geëvalueerd door een overleggroep, die ook verbetervoorstellen kan formuleren. Doorheen de looptijd van de beheerregeling gebeurt dit middels het overlegorgaan van PC Bijen. Wanneer specifiek het onderwerp van de beheerregeling wordt behandeld worden ten minste volgende instanties bevroegd: ANB, INBO, ALZ, ILVO, VBI, KonVib, NWSIUS, VMM, VVSG evenals vertegenwoordiging vanuit de Provincies, Brandweer Vlaanderen, Honeybee Valley. Er zal minstens jaarlijks vanuit PC Bijen een evaluatievergadering worden gepland.

Met het oog op de vernieuwing van de beheerregeling vindt er een overleg plaats in het jaar voorafgaand aan de einddatum van de eerste termijn van de beheerregeling.

ARTIKEL XI. VERKLARING

De in artikel III bedoelde verklaring bevat minstens de volgende elementen:

1. De volgende frase, voor de medewerker: 'Ondergetekende, [voornaam, achternaam en rijksregisternummer], verklaart hierbij de Beheerregeling voor de Aziatische hoornaar in Vlaanderen te hebben gelezen, en de voorwaarden waaronder de bestrijding van Aziatische hoornaars in Vlaanderen mag worden uitgevoerd, te begrijpen.
2. Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid door 'de medewerker'.
3. De volgende frase, voor de werkgever: 'Ondergetekende, [voornaam, naam], verklaart hierbij dat de medewerker bij [naam organisatie] als wespverdelger in dienst is, sinds [maand en jaar van aanstelling].'
4. Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid met 'De werkgever'
5. Indien medewerker en werkgever dezelfde persoon betreft, vult deze alles in onder dezelfde naam.

Overeenkomstig Artikel III, indien medewerkers Aziatische hoornaars dienen of wensen te bestrijden na de datum van de inwerkingtreding van deze beheerregeling, dienen zij daarvoor eerst de relevante opleiding te volgen. Zij krijgen hiervoor een getuigschrift dat onderstaande elementen bevat:

6. De volgende frase, voor de lesgever: 'Ondergetekende, [voornaam, naam], verklaart hierbij dat de medewerker/vrijwilliger op [dag, maand en jaar van vorming] de opleiding voor verdelgers Aziatische hoornaar heeft bijgewoond.'
7. Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid met 'De lesgever'

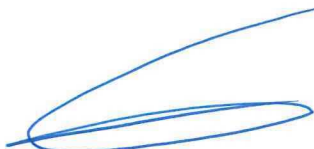
Dit getuigschrift bevat ook de elementen uit paragraaf 1, 2, 3 en 4.

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van ... tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*).

Brussel,

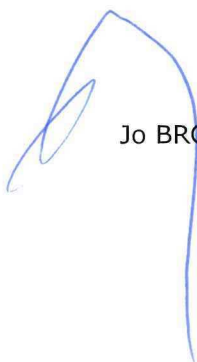
08 MEI 2024

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhail DEMIR

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,

Jo BROUNS

Referenties

D'hondt B, Hillaert J, Devisscher S, Adriaens T (ontwerp). Een kader voor de aanpak van invasieve uitheemse soorten in Vlaanderen: een prioritering voor het natuurbeleid (PriUS). Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Cornelissen D, Moons P. (2020). Een ontwerpbeheerregeling voor Aziatische hoornaar in Vlaanderen. Landmax bvba, Turnhout.

Hillaert J., D'hondt B, Baert K. & Adriaens T. (2022). Advies over bestrijdingsmiddelen tegen Aziatische hoornaar (Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; nr. INBO.A.4203). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Rome, Q.; Perrard, A.; Muller, F.; Fontaine, C.; Quilès, A.; Zuccon, D.; Villemant, C. Not just honeybees: Predatory habits of *Vespa velutina* (Hymenoptera: Vespidae) in France. *Ann. Soc. Entomol. Fr.* **2021**, 57, 1–11

Verdasca, M.J.; Godinho, R.; Rocha, R.G.; Portocarrero, M.; Carvalheiro, L.G.; Rebelo, R.; Rebelo, H. A metabarcoding tool to detect predation of the honeybee *Apis mellifera* and other wild insects by the invasive *Vespa velutina*. *J. Pest. Sci.* **2021**, 9, 997–1007.

Bijlage 1. bij het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Bijlage 2. Motiveringsnota bij de beheerregeling voor de Aziatische hoornaar zoals vermeld in artikel 2 van het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*).

MOTIVERING

Aziatische hoornaars, meer bepaald de ondersoort die momenteel voorkomt in Vlaanderen (*Vespa velutina nigrithorax*) komen van nature voor in Zuid-oost Azië. De soort is in Europa een invasieve, uitheemse soort. Het is een generalistische maar effectieve predator van insecten en andere ongewervelden, met een specialisatie in honingbijen. In haar oorspronkelijke leefgebied hebben deze soorten een aangepaste verdediging kunnen ontwikkelen die ontbreekt bij soorten in Europa. Zo kan de Aziatische hoornaar aanzienlijke schade toebrengen waar zij haar impact laat voelen. De impact van de Aziatische hoornaar geschiedt op 3 domeinen, namelijk landbouw, volksgezondheid en biodiversiteit. Zoals eerder vermeld heeft de Aziatische hoornaar een specialisatie in het prederen op honingbijen ontwikkeld. In tegenstelling tot hun Aziatische equivalenten heeft de Europese honingbij geen gepast verdedigingsmechanisme tegen de Aziatische hoornaar. De Europese honingbij zoals wij ze in Vlaanderen kennen is een gedomesticeerd dier, doorgekweekt om bepaalde voor mensen wenselijke eigenschappen te bevatten om imkerij mogelijk te maken. Andere eigenschappen zoals agressie zijn er ook uitgekweekt, hetgeen ze extra vatbaar maakt voor predators. Daarnaast veroorzaakt de Az. hoornaar ook vraat aan vruchten, waardoor ook de fruitsector impact ondervindt. Dit maakt dat de voornaamste impact van de Aziatische hoornaar zich binnen de landbouw bevindt. De Aziatische hoornaar is een kolonievormende wespesoort. Net als andere sociale insecten hebben zij een gedrag ontwikkeld waardoor zij hun kolonie of nest gaan verdedigen. Als cultuurvolger zijn deze nesten vaak in nabijheid van menselijke activiteiten terug te vinden, hetgeen een spanningsveld creëert. Hierdoor ontstaat een risico op steekgevaar ten gevolge van Az. hoornaars die hun nest verdedigen. Steken kunnen pijnlijk zijn en ook allergische reacties veroorzaken. In extremis kan als gevolg van een veelvoud aan steken of hevige allergische reacties zo een aanval de dood tot gevolg hebben. Dit is echter eveneens het geval met inheemse wespen. Desalniettemin is een impact op volksgezondheid niet te ontkennen. Tenslotte zal de Az. hoornaar, naast honingbijen, ook tal van andere insecten verorberen. De literatuur schat dat een nest Az. hoornaars in 1 seizoen gemiddeld 11 kg aan insectenbiomassa verwerkt. De literatuur geeft aan dat het dieet van Az. hoornaars ook voornamelijk andere wespachtigen en vliegen bevat. Naast predatie kan de Aziatische hoornaar in concurrentie treden met de inheemse hoornaar, invloed uitoefenen op de fitness van andere insecten en op bestuiving. Voorlopig is er, op Vlaams niveau, nog geen impact op populatieniveau vastgesteld op andere soorten, echter waakzaamheid is geboden.

Sinds haar introductie in Vlaanderen kent de Az. hoornaarpopulatie een exponentiele groei. Aanzienlijke bestrijdingsinspanningen sinds haar aanwezigheid hebben dit niet kunnen verhinderen. De combinatie van sectoren die impact ondervinden bemoeilijkt de toewijzing van verantwoordelijkheden omtrent de bestrijding van deze soort. Deze beheerregeling beoogt hier duidelijkheid in te scheppen. De alomtegenwoordigheid van de soort bevat ook een nood om verantwoordelijk met de bestrijding om te gaan, teneinde geen overdaad aan pesticiden in het milieu aan te brengen. Ook hier probeert de beheerregeling een effectieve methodiek toe te staan waarbij het pesticidengebruik zo laag mogelijk wordt gehouden.

Deze beheerregeling werd opgesteld met als doelstelling het verduidelijken van de verantwoordelijkheden omtrent Az. hoornaarbestrijding in Vlaanderen evenals uitwerken van een gepaste verdelgingsmethodiek conform de bestaande wetgevingen en gepaste persoonlijke beschermingsmaatregelen indachtig. Door met deze beheerregeling duidelijkheid te scheppen omtrent bestrijding van Az. hoornaar in Vlaanderen, wordt er ook de verdere ontwikkeling van de private markt inzake bestrijding van deze soort beoogd. Hiertoe wordt ook ingezet op een betere informatieoverdracht en samenwerking tussen de verschillende actoren o.a. door het opzetten van opleidingen waardoor deze bestrijders worden erkend.

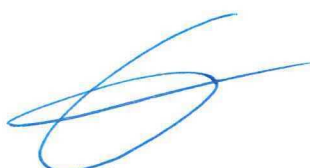

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van (datum) tot vaststelling van een beheerregeling voor de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Brussel,

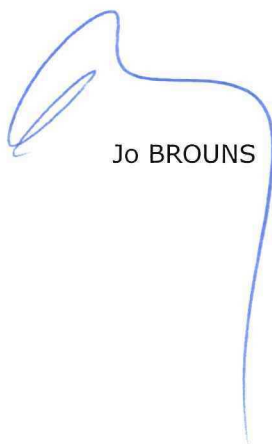
08 MEI 2024

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhar DEMIR

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,

Jo BROUNS